

อิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่าน ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง จังหวัดปัตตานี

ละอองดาว รัตธาร *

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การอ่านมีความสำคัญและมีความจำเป็นในการดำรงชีวิต และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์แก่มนุษย์มากทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้ การประกอบอาชีพ การพักผ่อนหย่อนใจ การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านมักจะเป็นผู้มีโอกาสก้าวหน้าในด้านการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต ดังนั้น ควรมีการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอ่าน และสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กตั้งแต่เยาว์วัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523) ได้ให้นโยบายหลักในการเรียนการสอนของเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษาว่าต้องอ่านคล่อง และเขียนคล่องด้วย เพราะจะทำให้เด็กเกิดทักษะ และสามารถนำทักษะการอ่านที่ได้รับการฝึกอย่างดีแล้วไปใช้ในการอ่าน เพื่อศึกษาค้นคว้าความรู้ในระดับสูง และเพื่อการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตต่อไป ซึ่งการที่เด็กจะมีทักษะความสามารถในการอ่านเพียงใดนั้น ปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อเด็กได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน เป็นต้น แต่ครอบครัวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการของเด็ก เป็นสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมชีวิตยิ่งกว่าอิทธิพลอื่นใด และเป็นสถาบันแรกที่สร้างลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของบุคคล แต่ละครอบครัวก็มีรูปแบบของตน โดยเฉพาะในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ซึ่งตัวแปรทางด้านครอบครัวนี้ น่าจะมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็ก ได้แก่ ประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การนับถือศาสนาของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว เป็นต้น ช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับการศึกษานิสัยรักการอ่าน และพัฒนาการของการอ่านของเด็ก คือ ช่วงอายุ 10-13 ปี เนื่องจากเด็กในช่วงนี้จะชอบอ่านหนังสือมาก นอกจากนั้นเด็กในวัยนี้ยังพัฒนาการทางด้านการอ่านรู้จักคิดอย่างใช้เหตุผล รู้จักวิเคราะห์ ตีความหมาย และทดสอบสมมติฐานได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาถึงอิทธิพลของสภาพครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมือง จังหวัดปัตตานี ว่ามีผลต่อการอ่านของเด็กหรือไม่อย่างไร

* สรุปรจากวิทยานิพนธ์ ชื่อเรื่องเดียวกัน สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2533

* *บรรณารักษ์ 4 ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้ประชากรกลุ่มนี้ ประการแรกเนื่องจากจังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตพื้นที่การศึกษา 2 อันประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล เป็นจังหวัดที่มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นในประเทศไทย ทางด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนา การศึกษา ความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จากการรวบรวมข้อมูล เมื่อปี 2528 พบว่าประชาชนในเขตนี้เป็นชาวไทยมุสลิม ร้อยละ 71.1 และใช้ภาษามลายูท้องถิ่นพูดในชีวิตประจำวันทำให้บุตรหลานของประชาชนเหล่านี้ใช้ภาษามลายูถิ่นพูดในชีวิตประจำวันด้วย ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อเข้าโรงเรียน เพราะจะทำให้เด็กเหล่านี้ขาดความพร้อมในการใช้ภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นทักษะการอ่าน การพูด การเขียน และการฟังภาษาไทย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สอบตกซ้ำชั้นบ่อยมาก ๆ (มาเรียม นิลพันธ์ุ, 2529 : 3) ในเรื่องการนับถือศาสนา ที่แตกต่างกันของประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษา 2 นี้ เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งทำให้ ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต และภาษาพูด แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลต่อพฤติกรรมการอ่านของเด็กด้วย และเหตุผลประการที่สอง เนื่องจากเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กที่มีอายุประมาณ 10-13 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมสำหรับการศึกษารื่องการอ่านของเด็ก ดังเหตุผลข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่ออธิบายถึงอิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่านของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมือง จังหวัดปัตตานี โดยศึกษาว่า

1. ประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กหรือไม่ อย่างไร โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 ประเภท คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
2. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กหรือไม่ อย่างไร โดยศึกษาถึง อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษาของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็ก
3. การนับถือศาสนาของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กหรือไม่ อย่างไร โดยศึกษาเปรียบเทียบศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กหรือไม่ อย่างไร
5. การใช้สื่อมวลชนของครอบครัวมีอิทธิพล ต่อการอ่านของเด็กหรือไม่อย่างไร

สมมุติฐาน

การวิจัยครั้งนี้มีสมมุติฐาน 5 ข้อดังนี้

1. เด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน อ่านสิ่งพิมพ์ประเภทสารคดี มากกว่าเด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบประชาธิปไตย ภายใต้เงื่อนไขของจุดมุ่งหมายของการอ่าน คืออ่านเพื่อความรู้อย่างกว้างขวาง

2. เด็กนักเรียนที่ครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมสูง อ่านสิ่งพิมพ์ประเภทสารคดีมากกว่าเด็กนักเรียนที่ครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า ภายใต้เงื่อนไขของจุดมุ่งหมายของการอ่าน คือ อ่านเพื่อความรู้มากกว่าเพื่อความบันเทิง

3. เด็กนักเรียนที่ครอบครัวนับถือศาสนาพุทธ อ่านสิ่งพิมพ์ประเภทสารคดีมากกว่าเด็กนักเรียนที่ครอบครัวนับถือศาสนาอิสลาม ภายใต้เงื่อนไขของจุดมุ่งหมายของการอ่านคือ อ่านเพื่อความรู้มากกว่าเพื่อความบันเทิง

4. เด็กนักเรียนที่ครอบครัวมีสมาชิกน้อยอ่านสิ่งพิมพ์ประเภทสารคดีมากกว่าเด็กนักเรียนที่ครอบครัวมีสมาชิกมากกว่า ภายใต้เงื่อนไขของจุดมุ่งหมายของการอ่าน คือ อ่านเพื่อความรู้มากกว่าเพื่อความบันเทิง

5. เด็กนักเรียนที่ครอบครัวมีการใช้สื่อมวลชนมากอ่านสิ่งพิมพ์ประเภทสารคดี มากกว่าเด็กนักเรียนที่ครอบครัวมีการใช้สื่อมวลชนน้อยกว่า ภายใต้เงื่อนไขของจุดมุ่งหมายของการอ่านคือ อ่านเพื่อความรู้มากกว่าเพื่อความบันเทิง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เด็กนักเรียน หมายถึง เด็กนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมือง จังหวัดปัตตานี

สภาพครอบครัว หมายถึง สภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัว สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว การนับถือศาสนาของครอบครัว และการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว

ประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว หมายถึง การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูให้เด็กแสดงความคิดเห็น พฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความสนใจ ทัศนคติ อารมณ์ อุปนิสัยต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขัน โดยประเมินจากคะแนนจากการทดสอบความรู้สึกของเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิถีปฏิบัติของผู้ปกครอง

การวัดประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวสำหรับการวิจัยครั้งนี้ วัดโดยทางอ้อม (Indirect measure) จากคะแนนที่ได้จากการทดสอบความรู้สึกของเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร ที่มีต่อวิถีปฏิบัติ ของผู้ปกครอง ผันแปรเป็นมาตรานามบัญญัติ (Nominal scale) แบ่งออกเป็น 3 ประเภท มีรายละเอียดดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ตัวเด็กมีความรู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับความเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือคำแนะนำจากผู้ปกครองมักถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ผู้ปกครองไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร โดยวัดจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ตัวเด็กมีความรู้สึกว่าตนเอง ไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครองกำหนดไว้ หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนเองต้องการ โดยวัดจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ตัวเด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันควร โดยวัดจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยเทคนิควิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยปรับมาตรการกำหนดของตัวแปรทั้งหมดเป็นมาตราช่วงชั้นนั้น ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

- การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าเป็น 1
- การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าเป็น 2
- การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าเป็น 3

เหตุที่ผู้วิจัยกำหนดค่าดังนี้ เพราะการศึกษาของ ดริวส์และทีฮาน (Drews and Teahan, 1957 : 328-332) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีแนวโน้มที่จะช่วยให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ประกอบกับสมมุติฐานของผู้วิจัยตั้งไว้ว่า เด็กนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน อ่านสิ่งพิมพ์ประเภทสารคดีมากกว่าเด็กนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบประชาธิปไตย จึงทำให้ผู้วิจัยกำหนดค่าไว้ดังกล่าวข้างต้น

หัวหน้าครอบครัว หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจในการปกครองดูแลสมาชิกในครอบครัวและมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว เช่น การทำมาหากิน การใช้จ่าย และการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประกอบอาชีพอยู่ด้วย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. ถ้าในครอบครัวนั้น มีคู่สมรสเพียงคู่เดียว หัวหน้าครอบครัวได้แก่ "สามี"
2. ถ้าในครอบครัวนั้น มีคู่สมรสเพียงคู่เดียว และมีสามีอายุเกิน 60 ปี และมีบุตรชายหรือบุตรสาว เป็นหลักในการทำมาหากิน ให้บุตรชายหรือบุตรสาวซึ่งอาจเป็นโสด หมายถึงหย่าร้าง เป็น "หัวหน้าครอบครัว"
3. ถ้าครอบครัวนั้นไม่มีคู่สมรสเลย ให้เจ้าของบ้านผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองดูแลสมาชิกในครอบครัว และมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว เช่น การใช้จ่าย และการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น โดยไม่คำนึงถึง เพศ หรืออายุ เป็น "หัวหน้าครอบครัว"
4. ถ้าครอบครัวนั้นมิใช่คู่สมรสคู่เดียวหรือมากกว่า หัวหน้าครอบครัวได้แก่
  - ก. สามีที่เป็นเจ้าของบ้าน ที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี และกำลังอยู่กับภรรยาแต่กรณีนี้เจ้าของบ้านอายุ 60 ปี หรือมากกว่า และยังคงมีความสำคัญต่อการทำมาหากินให้บุคคลผู้นั้นเป็น "หัวหน้าครอบครัว"

ข. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินและการปกครองดูแลสมาชิกในครอบครัว ให้ชายที่อาวุโสที่สุด แต่อายุไม่เกิน 60 ปี แต่งงานแล้ว และอยู่กับภรรยาเป็น "หัวหน้าครอบครัว"

เกณฑ์การกำหนด "หัวหน้าครอบครัว" นั้น ผู้วิจัยได้แนวคิดมาจาก มานพจิตต์ภูษา และคนอื่น ๆ (2529 : 40-41) จากการวิจัยเรื่อง "การศึกษาผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีและพลังงานในการพัฒนาหมู่บ้านชนบทภาคใต้"

อาชีพของหัวหน้าครอบครัว หมายถึง อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว ซึ่งเป็นงานที่ทำเป็นประจำ หรือใช้เวลาทำมากที่สุด ในรอบปี 2532 โดยแบ่งเป็น

1. รับราชการหรือทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
2. ค้าขาย เช่น ทำธุรกิจส่วนตัว เจ้าของร้านค้า เป็นต้น
3. เกษตรกรรม
4. บริการหรือรับจ้าง เช่น ตัดเสื้อผ้า ซ่อมรถ เสริมสวย และอาชีพที่มีรายได้จากค่าบริการทุกประเภท เป็นพนักงานหรือลูกจ้างในห้างร้านหรือบริษัท
5. อื่น ๆ

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของหัวหน้าครอบครัว แบ่งเป็น

1. ระดับต่ำ (ต่ำกว่า ม.3 หรือเทียบเท่า)
2. ระดับปานกลาง (ม.3-ม.6/ปวช./ปกศ.ต้น หรือเทียบเท่า)
3. ระดับสูง (ปกศ.สูง/ปวส./ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า หรือสูงกว่า)

เกณฑ์การพิจารณาแบ่งระดับการศึกษานี้ได้ถือตามแนวคิดของกองวางแผนกำลังคนสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (หนังสือ หันนาคินทร์, 2521 : 80) ซึ่งแบ่งระดับการศึกษา โดยใช้จำนวนปีที่ศึกษาในสถาบันเป็นตัวกำหนด โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับต่ำ หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษา ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่ 12 ปีลงมา หรือระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6

ระดับกลาง หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษา 13-14 ปี ได้แก่ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือประกาศนียบัตรการศึกษาระดับต้น (ปกศ.ต้น) หรือเทียบเท่า

ระดับสูง หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษาตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือประกาศนียบัตรการศึกษาระดับสูง (ปกศ.สูง) หรือปริญญาตรี หรือเทียบเท่า หรือสูงกว่า

รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้ต่อเดือนที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน โดยประเมินค่าออกมาเป็นตัวเงิน ตามราคาท้องถิ่นในปี 2533 ทั้งหมดของสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว และใช้รายได้ส่วนนี้ในการใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย รายได้ทั้งหมดที่ได้จากการเกษตร รายได้จากเงินคือน ค่าจ้างแรงงาน ดอกเบี้ย เงินปันผล ค่าเช่าที่ดิน ค่าเช่า

บ้าน ค่าเช่าอื่น ๆ หรือกำไรจากการประกอบการค้า ธุรกิจ เงินช่วยเหลือ เงินได้เปล่าจากผู้อื่น รวมทั้งรายได้จากแหล่งอื่น ๆ โดยแบ่งระดับของรายได้ดังนี้

รายได้สูง หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวเกิน 7,000 บาท

รายได้ปานกลาง หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวอยู่ระหว่าง 4,000-7,000 บาท

รายได้ต่ำ หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวต่ำกว่า 4,000 บาท

เกณฑ์การพิจารณาแบ่งระดับรายได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาจาก อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของผู้ใช้แรงงานในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งกำหนดโดยกรมแรงงาน ปี พ.ศ. 2532 โดยกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้ 65 บาทต่อวัน (สัมฤทธิ์ มีวงศ์โมษะ, 2532 : 606)

วิธีการกำหนดระดับรายได้

1. คัดจากอัตราค่าจ้างขั้นต่ำคูณจำนวนวันใน 1 เดือนเป็นจำนวนรายได้ขั้นต่ำของบุคคลต่อเดือน

$$65 \times 30 = 1,950 \text{ บาท : เดือน}$$

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้รายได้ขั้นต่ำของบุคคลต่อเดือน เท่ากับ 2000 บาท เพราะฉะนั้นหากเป็นครอบครัวต้องรวมจากรายได้ของสมาชิกในครอบครัวอย่างน้อย 2 คน คือสามี และภรรยา สำหรับกรณีที่ครอบครัวมีผู้มีรายได้เพียงคนเดียว ให้ใช้รายได้ส่วนนั้นเป็นรายได้ของครอบครัว จึงกำหนดให้รายได้ขั้นต่ำของครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่า 4,000 บาทต่อเดือน แล้วจัดช่วงชั้นตามความเหมาะสมดังกล่าวข้างต้น

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว หมายถึง ระดับสภาพของครอบครัวของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งวัดด้วย ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ลักษณะอาชีพของหัวหน้าครอบครัว และรายได้ต่อเดือนของครอบครัว ซึ่งหมายถึงรายได้ของสมาชิกผู้มีรายได้ทั้งหมดในครอบครัว ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ซึ่งแบ่งเป็น

ครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมสูง หมายถึง ครอบครัวที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวอยู่ในระดับสูง คือ ปกศ.สูง/ปวส./ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า หรือสูงกว่า

2. ลักษณะอาชีพ เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในระดับ 6 หรือหัวหน้ากอง หรือเทียบเท่าหัวหน้ากองขึ้นไป ถ้าเป็นทหาร หรือตำรวจต้องยศพันตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นนักการเมือง นักวิชาการที่มีชื่อเสียงที่ทรงคุณวุฒิ เกษตรกรผู้มีที่ดิน 100 ไร่ ขึ้นไป หรือเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น เจ้าของบริษัท เจ้าของห้างหุ้นส่วน เป็นต้น

3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวต้องมีรายได้เกิน 7,000 บาท เป็นรายได้รวมของสมาชิกผู้มีรายได้ในครอบครัว

ครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง หมายถึง ครอบครัวที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง คือ ม.3-ม.6/ปวช./ปวศ.ต้น หรือเทียบเท่า

2. ลักษณะอาชีพ เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอาชีพระดับกลาง คือ ข้าราชการพลเรือน หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ตั้งแต่ระดับ 5-3 (แต่ไม่ใช่ตำแหน่ง เสมียน ภารโรง หรือคนขับรถ) ถ้าเป็นทหารตำรวจ ยศร้อยเอกลงมาหรือเทียบเท่า พ่อค้า นักธุรกิจ หรือเจ้าของร้านขนาดกลาง เช่น ร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง ร้านอาหาร ร้านขายเสื้อผ้า และร้านค้าทั่วไปเกษตรกรรมผู้มีที่ดินมากกว่า 30 ไร่ แต่ไม่ถึง 100 ไร่ เจ้าของเรือประมง ได้กึ่งเรือ

3. รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 4,000-7,000บาท เป็นรายได้รวมของสมาชิกผู้มีรายได้ในครอบครัว

ครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หมายถึง ครอบครัวที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวมีการศึกษา ระดับต่ำ คือ ต่ำกว่า ม.3 หรือเทียบเท่า

2. ลักษณะอาชีพ เป็นข้าราชการพลเรือน หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ระดับ 2-1 เสมียน ภารโรง พนักงาน คนขายของในห้างร้าน กรรมการ คนขับรถรับจ้าง คนงานที่ไม่ใช่ช่างฝีมือ เกษตรกรผู้มีที่ดินต่ำกว่า 30 ไร่ลงมา หรือไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ ลูกเรือประมง

3. รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่ำกว่า 4,000 บาทต่อเดือน เป็นรายได้รวมของสมาชิกผู้มีรายได้ในครอบครัว

เนื่องจากเกณฑ์การกำหนดสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เป็นเรื่องที่ยากซับซ้อนมาก ยังไม่มีงานวิจัยชี้แนะที่กำหนดไว้เป็นเกณฑ์แน่นอน เพราะสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีลักษณะเป็นตัวแปรองค์ประกอบ (Composite variable) ซึ่งประกอบด้วย อาชีพของหัวหน้าครอบครัว ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว และรายได้ของสมาชิกที่มีรายได้ในครอบครัวทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้สร้างตารางแสดงความสัมพันธ์ของแนวคิดเชิงคุณภาพหลายมิติ (Typology) ไว้ดังนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบและการวัดสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

องค์ประกอบของ สภาพเศรษฐกิจและ สังคมของครอบครัว	ระดับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว		
	สูง (4 คะแนน)	ปานกลาง (3 คะแนน)	ต่ำ (2 คะแนน)
การศึกษา	ปวส. ปกศ.สูง ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่าหรือสูงกว่า	ม.3-ม.6 ปวช. ปกศ.ต้น หรือ เทียบเท่า	ต่ำกว่า ม.3 หรือเทียบเท่า
รายได้	มากกว่า 7,000 บาทต่อ 1 เดือน	4,000-7,000 บาทต่อ 1 เดือน	ต่ำกว่า 4,000 บาทต่อ 1 เดือน
อาชีพ	ระดับ 6 ขึ้นไป พันตรีขึ้นไป นักการเมือง นักวิชา การ เจ้าของบริษัท เจ้าของห้างหุ้นส่วน เกษตรกรมีที่ดินมาก กว่า 100 ไร่ขึ้นไป	ระดับ 5-3 ร้อยเอกลงมา เจ้าของ ร้านทั่วไป ผู้จัดการ บริษัท ห้างร้าน เกษตรกรมีที่ดินมาก กว่า 30 ไร่ แต่ไม่ถึง 100 ไร่ เจ้าของเรือ ได้ก่งเรือ	ระดับ 2-1 เสมียน พนักงานขายของใน บริษัทหรือห้างร้าน ทั่วไป คนขับรถ การโรง กรรมกร เกษตรกรมีที่ดิน 30ไร่ ลงมาหรือ ไม่มีที่ดินทำกิน ลูกเรือประมง

เกณฑ์ประเมินระดับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

การแบ่งระดับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ดังกล่าวข้างต้นสามารถผันแปรได้ ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงแบ่งจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ดังนี้

คะแนน 10-12 หมายถึง สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวสูง

คะแนน 9 หมายถึง สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวปานกลาง

คะแนน 6-8 หมายถึง สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวต่ำ

สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยเทคนิควิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุโดยปรับมาตรการผันแปรของตัวแปรทั้งหมด เป็นมาตราช่วงชั้นนั้นผู้วิจัยกำหนดค่า ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวสูง มีค่าเป็น 3

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวปานกลาง มีค่าเป็น 2

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวต่ำ มีค่าเป็น 1

จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น พี่น้องร่วมสายโลหิต บิดามารดา ญาติผู้อาศัย แบ่งได้ดังนี้

1. จำนวนน้อย หมายถึง 1-3 คน
2. จำนวนปานกลาง หมายถึง จำนวน 4-6 คน
3. จำนวนมาก หมายถึง จำนวน 7 คนหรือมากกว่า

เกณฑ์การแบ่งจำนวนสมาชิกในครอบครัว ใช้เกณฑ์การแบ่งของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่กำหนดไว้ในหนังสือเรื่องชี้ภาวะสังคมของประเทศไทย พ.ศ. 2529 ซึ่งระบุว่า จำนวนเฉลี่ยต่อครอบครัวในปี 2529 เฉลี่ยครอบครัวละ 5.6 คน ผู้วิจัยจึงนำเกณฑ์นี้มาใช้ในการแบ่งเพื่อความเหมาะสมดังกล่าว เมื่อนำตัวแปรนี้ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยเทคนิควิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ให้นับจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ได้เป็นค่าในมาตราช่วงชั้น และให้ค่าอยู่ระหว่าง 0-99

การนับถือศาสนาของครอบครัว หมายถึง การที่สมาชิกส่วนใหญ่ในครอบครัวได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และเด็กนักเรียน เป็นต้น นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แบ่งเป็น

1. ศาสนาพุทธ
2. ศาสนาอิสลาม
3. อื่น ๆ

สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยเทคนิควิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยปรับมาตรการผันแปรทั้งหมด เป็นมาตราช่วงชั้น นั้นผู้วิจัยกำหนดค่าดังนี้

ศาสนาพุทธ มีค่าเป็น 1

ศาสนาอิสลาม มีค่าเป็น 0

เหตุที่ผู้วิจัยกำหนดค่าดังกล่าว เพราะการศึกษาของ สุรเดช ปานาทกุล (2520) และ ทิพย์พร จิตวารินทร์ (2530) พบว่าศาสนาพุทธมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของเด็ก สูงกว่าศาสนาอิสลาม จึงทำให้ผู้วิจัยกำหนดค่าดังกล่าว

การใช้สื่อมวลชน หมายถึง ปริมาณการใช้สื่อมวลชนดังต่อไปนี้ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร หรือนิตยสารและหนังสือต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย ตำรา เป็นต้น โดยแบ่งระดับการใช้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

การใช้สื่อมวลชนมาก หมายถึง

1. มีโทรทัศน์
2. มีวิทยุ
3. การซื้อหนังสือพิมพ์รายวันทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 ฉบับ
4. การซื้อวารสารหรือนิตยสารทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 ฉบับ
5. การซื้อหนังสือทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 เล่ม

หรือหมายถึง

1. มีโทรทัศน์
2. มีวิทยุ
3. การซื้อหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 3 วันต่อ 1 ฉบับ
4. การซื้อวารสารหรือนิตยสารอย่างน้อย 4 เดือนต่อ 1 ฉบับ
5. การซื้อหนังสืออย่างน้อย 4 เดือนต่อ 1 เล่ม

การใช้สื่อมวลชนปานกลาง หมายถึง

1. มีโทรทัศน์ หรือวิทยุ
2. การซื้อหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 5 วันต่อ 1 ฉบับ
3. การซื้อวารสารหรือนิตยสารอย่างน้อย 8 เดือน ต่อ 1 ฉบับ
4. การซื้อหนังสืออย่างน้อย 8 เดือน ต่อ 1 เล่ม

การใช้สื่อมวลชนน้อย หมายถึง

1. มีโทรทัศน์ หรือวิทยุ
2. การซื้อหนังสือพิมพ์อย่างน้อย 7 วัน (1 สัปดาห์) ต่อ 1 ฉบับ

3. การซื้อวารสารหรือนิตยสารอย่างน้อย 12 เดือน (1 ปี) ต่อ 1 ฉบับ

4. การซื้อหนังสืออย่างน้อย 12 เดือน (1 ปี) ต่อ 1 เล่ม

หรือหมายถึง การไม่มีวิทยุโทรทัศน์ ไม่ซื้อหนังสือพิมพ์รายวัน และไม่ซื้อวารสาร นิตยสาร หรือหนังสือเลย

การใช้สื่อมวลชนของครอบครัวมีลักษณะเป็นตัวแปรองค์ประกอบ ประกอบด้วย ประเภทของสื่อมวลชนที่ใช้ โดยผันแปรไปตามระดับการใช้ ซึ่งการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว นั้นมีหลายมิติ ผู้วิจัยจึงได้สร้างเป็นตารางแสดงความสัมพันธ์ของแนวคิดเชิงคุณภาพหลายมิติไว้ดังนี้

ตาราง 2 องค์ประกอบและการวัดการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว

ประเภทสื่อมวลชน	ปริมาณการใช้สื่อมวลชน				
	มีโทรทัศน์ และวิทยุ 8 คะแนน		มีโทรทัศน์ หรือวิทยุ 4 คะแนน		ไม่มี 0 คะแนน
โทรทัศน์					
วิทยุ					
หนังสือพิมพ์	1 วัน : 1 ฉบับ 4 คะแนน	3 วัน : 1 ฉบับ 3 คะแนน	5 วัน : 1 ฉบับ 2 คะแนน	7 วัน : 1 ฉบับ 1 คะแนน	ไม่มี 0 คะแนน
วารสารหรือนิตยสาร	1 เดือน : 1 ฉบับ 4 คะแนน	4 เดือน : 1 ฉบับ 3 คะแนน	8 เดือน : 1 ฉบับ 2 คะแนน	12 เดือน : 1 ฉบับ 1 คะแนน	ไม่มี 0 คะแนน
หนังสือ	1 เดือน : 1 เล่ม 4 คะแนน	4 เดือน : 1 เล่ม 3 คะแนน	8 เดือน : 1 เล่ม 2 คะแนน	12 เดือน : 1 เล่ม 1 คะแนน	- 0 คะแนน

ปริมาณการใช้สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์แต่ละประเภท ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อวัดปริมาณการใช้สื่อมวลชนในครอบครัวนั้น เป็นค่าโดยประมาณ ซึ่งผู้กรอกแบบสอบถามเห็นว่าเป็นสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในครอบครัว และผู้วิจัยถือว่าเป็นปริมาณการใช้สื่อมวลชนของครอบครัวจริงในการวิจัยครั้งนี้

เกณฑ์ประเมินการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว

การประเมินการใช้สื่อมวลชนของครอบครัวประเมินจากคะแนนจากแบบสอบถามการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

คะแนน 13-20	ใช้สื่อมวลชนมาก
คะแนน 9-12	ใช้สื่อมวลชนปานกลาง
คะแนน 0-8	ใช้สื่อมวลชนน้อย

สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยเทคนิควิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยปรับมาตรการการผันแปรทั้งหมด เป็นมาตราช่วงชั้นนั้น ผู้วิจัยกำหนดค่าดังนี้

ใช้สื่อมวลชนมาก	มีค่าเป็น 3
ใช้สื่อมวลชนปานกลาง	มีค่าเป็น 2
ใช้สื่อมวลชนน้อย	มีค่าเป็น 1

เกณฑ์การแบ่งระดับการใช้สื่อมวลชนของครอบครัวนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดมาจากวิทยาลัยการ อาทิตย์เที่ยง (2529 : 10) และจिरดา จิตโสภักตร์ (2529 : 10) ซึ่งแบ่งการใช้สื่อมวลชนเป็น 3 ระดับ คือ

การใช้สื่อมวลชนมาก หมายถึง การรับหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร มีวิทยุ และโทรทัศน์

การใช้สื่อมวลชนปานกลาง หมายถึง การรับหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร หรือมีวิทยุ และโทรทัศน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

การใช้สื่อมวลชนน้อย หมายถึง การไม่ได้รับหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร ไม่มีวิทยุและโทรทัศน์

การอ่าน หมายถึง พฤติกรรมการอ่านสิ่งพิมพ์ของเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร โดยไม่คำนึงว่าเป็นการอ่านสิ่งพิมพ์ในสถานที่ใด

การอ่านมีลักษณะเป็นตัวแปรองค์ประกอบ คือ ประกอบด้วย ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่อ่าน และจุดมุ่งหมายของการอ่าน ซึ่งสามารถสร้างเป็นตารางแสดงความสัมพันธ์ของแนวความคิดเชิงคุณภาพหลายมิติ ได้ดังนี้

ตาราง 3 องค์ประกอบของการอ่าน

ประเภท จุดมุ่งหมาย	สารคดี	บันเทิงคดี
ความรู้	อ่านสารคดีเพื่อความรู้	อ่านบันเทิงคดีเพื่อความรู้
บันเทิง	อ่านสารคดีเพื่อความบันเทิง	อ่านบันเทิงคดีเพื่อความบันเทิง

ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่อ่านแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทสารคดี หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ให้แนวความรู้ ความคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การศึกษา สังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งอยู่ในรูปหนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2. ประเภทบันเทิงคดี หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ให้ความสนุกเพลิดเพลิน ชวนอ่านมุ่งความบันเทิง มากกว่าความรู้ทางด้านวิชาการ เช่น นวนิยาย การ์ตูน นิทาน เรื่องสั้น เป็นต้น ซึ่งอยู่ในรูปของหนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

แนวคิดในการแบ่งประเภทสิ่งพิมพ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้แนวคิดมาจากการแบ่งประเภทหนังสือที่อ่านของ สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2531 : 81) ซึ่งได้แบ่งประเภทหนังสือไว้ 3 ประเภทใหญ่ คือ สารคดี บันเทิงคดี และกวีนิพนธ์ แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทสิ่งพิมพ์ไว้เพียง 2 ประเภท เท่านั้น ตามเกณฑ์การแบ่งประเภทหนังสือจากการวิเคราะห์ หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวด ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - พ.ศ. 2519 จำนวน 17 เรื่อง ของ สุนทรี มีพร้อม (2522 : ง) ที่ได้แบ่งประเภทหนังสือไว้ 2 ประเภท คือ ประเภทบันเทิงคดี และประเภทสารคดี

จุดมุ่งหมายของการอ่านแบ่งเป็น 2 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อความรู้ หมายถึง การอ่านเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความคิดให้กับตนเองทั้งในแง่ประเทืองปัญญา และแสวงหาความรู้เพื่อการดำเนินชีวิต และเพื่อการศึกษา
2. อ่านเพื่อความบันเทิง หมายถึง การอ่านเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเพื่อความบันเทิงเรีงรมย์ และพักผ่อนหย่อนใจ

แนวคิดในการแบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดมาจากการแบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านของอัมพร สุขเกษม (2520 : 5-6) สุขุม เฉลยทรัพย์ (2529 : 11) และ สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2531 : 11)

สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยเทคนิควิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยปรับมาตรการการผันแปรทั้งหมด เป็นมาตราช่วงชั้นนั้นผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

อ่านสารคดีเพื่อความรู้	มีค่าเป็น 4
อ่านสารคดีเพื่อความบันเทิง	มีค่าเป็น 3
อ่านบันเทิงคดีเพื่อความรู้	มีค่าเป็น 2
อ่านบันเทิงคดีเพื่อความบันเทิง	มีค่าเป็น 1

เกณฑ์การกำหนดค่าเป็นมาตราช่วงชั้นครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ความรู้ที่ได้จากการอ่านเป็นเกณฑ์ โดยผู้วิจัยเห็นว่าหากผู้อ่าน อ่านสิ่งพิมพ์ประเภทสารคดีและมีจุดมุ่งหมายของการอ่านคือ อ่านเพื่อความรู้ย่อมจะได้รับความรู้มากกว่าการอ่านสารคดีเพื่อความบันเทิง และหากผู้อ่านอ่านสิ่งพิมพ์ ประเภทบันเทิงคดี ย่อมได้รับความรู้น้อยกว่าการอ่านสิ่งพิมพ์ประเภทสารคดี ไม่ว่าจะอ่านสิ่งพิมพ์ ประเภทบันเทิงคดีเพื่อความรู้หรือเพื่อความบันเทิง

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ตัวแปรอิสระ คือ สภาพครอบครัว ประกอบด้วย ประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ศาสนาที่ครอบครัวนับถือ และการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว ตัวแปรตาม คือ การอ่าน ประกอบด้วย ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่อ่าน และจุดมุ่งหมายของการอ่าน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งกำลังศึกษาในปีการศึกษา 2533 จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้ปกครอง เพื่อถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพครอบครัวของเด็กนักเรียน ชุดที่ 2 สำหรับเด็กนักเรียน เพื่อถามข้อมูลเกี่ยวกับประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เพศ และพฤติกรรมการอ่านของเด็กนักเรียน ใช้

โปรแกรม SPSS/PC+ ในการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นแรกใช้สถิติร้อยละในการพรรณนา ชั้นที่สองแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมุติฐานด้วยตารางการแจกแจง ในลักษณะการวิเคราะห์ด้วยตาราง 2 ตัวแปร โดยกำหนดให้ประเภทของครอบครัว เพศของเด็กนักเรียน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และการนับถือศาสนาของครอบครัวเป็นตัวแปรคุม สำหรับการวิเคราะห์เพื่อสร้างความสมบูรณ์แบบให้กับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมุติฐาน โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากค่าความแตกต่างของค่าร้อยละ และค่าแลมปีดา แล้ววิเคราะห์ด้วยเทคนิคการถดถอยเชิงพหุ เพื่อความสมบูรณ์แบบในการอธิบายอีกครั้งหนึ่ง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

(1) สภาพครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการถดถอยเชิงพหุ พบว่าเพศของเด็กนักเรียน เป็นตัวแปรเพียงตัวเดียว เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการอ่าน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .60

(2) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับการอ่าน แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง อยู่ภายใต้เงื่อนไขของตัวแปรบางตัว คือ ตัวแปรสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว พบความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านของเด็กนักเรียนกับประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวในครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมสูง ซึ่งอธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ ประมาณร้อยละ 22 ในครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวปานกลาง อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 21 และในครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวต่ำ อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 2 ตัวแปรเพศของเด็กนักเรียน พบความสัมพันธ์ในกลุ่มเพศชายเท่านั้น ที่อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 12.5 ตัวแปรการนับถือศาสนาของครอบครัวพบความสัมพันธ์ในครอบครัวนับถือศาสนาพุทธ อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 10 และกลุ่มครอบครัวนับถือศาสนาอิสลามอธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 2 ตัวแปรประเภทของครอบครัว พบความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวชาย ซึ่งอธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 8 และกลุ่มครอบครัวเดี่ยว อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 3

(3) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการอ่าน แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง ภายใต้เงื่อนไขของตัวแปรบางตัว คือ ตัวแปรประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว พบความสัมพันธ์ในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งอธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 19 และกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 7 และตัวแปรเพศของเด็กนักเรียน พบความสัมพันธ์ในกลุ่มเพศชายเท่านั้น ซึ่งอธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 9

(4) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการนับถือศาสนาของครอบครัวกับการอ่าน แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง ภายใต้เงื่อนไขของตัวแปรบางตัว คือ ตัวแปรสภาพ

เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว พบความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมสูงเท่านั้น ซึ่งอธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 22 ตัวแปรประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว พบความสัมพันธ์ในกลุ่มที่ได้รับอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 15 และในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 7

(5) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวนสมาชิกในครอบครัวกับการอ่าน แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง ภายใต้เงื่อนไขของ ตัวแปรประเภทของครอบครัว พบความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ซึ่งอธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 15 และกลุ่มที่ครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 6

(6) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการใช้สื่อมวลชนของครอบครัวกับการอ่าน แต่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง ภายใต้เงื่อนไขของตัวแปรสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว โดยพบความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมสูง อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 11 และกลุ่มที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวปานกลาง อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 7 ตัวแปรเพศของเด็กนักเรียน พบความสัมพันธ์ในกลุ่มเพศชายเท่านั้น ซึ่งอธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านได้ประมาณร้อยละ 9

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้สรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับการอ่านของเด็กนักเรียน ไม่มีความเป็นเหตุเป็นผลกัน การที่ประเภทการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวจะมีผลต่อการอ่านนั้น ยังมีองค์ประกอบอื่นอีกที่มาเกี่ยวข้อง และร่วมกันอธิบายความสัมพันธ์ เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวการนับถือศาสนาของครอบครัว และเพศของเด็กนักเรียน เป็นต้น เพราะฉะนั้น ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร บิดา มารดา หรือผู้ปกครองควรมีความตั้งใจในการอบรมเลี้ยงดูให้บุตรหลานของตนมีบุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา สอนให้บุตรหลานมีความสนใจในการอ่าน รักการอ่านตั้งแต่เยาว์วัย

2. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการอ่านนั้น ไม่มีความเป็นเหตุเป็นผลกัน การที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวจะมีผลต่อการอ่านได้นั้น ยังมีองค์ประกอบอื่นอีก ที่มาเกี่ยวข้องและร่วมอธิบายความสัมพันธ์ ดังนั้นผู้สนใจควรศึกษาต่อไปว่านอกจากตัวแปรทางด้านการศึกษา อาชีพ และรายได้ แล้วยังมีตัวแปรตัวไหนอีกที่ร่วมอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวกับการอ่าน เช่น ภาษาที่ใช้พูดในครอบครัว เป็นต้น

3. พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว ยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นการวัดการใช้สื่อมวลชนของครอบครัว ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงแนวทางที่ผู้วิจัย กำหนดขึ้นตามสภาพทั่วไปของสังคม และจากการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ซึ่งเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเท่านั้น อันจะเป็นแนวทางให้ผู้สนใจศึกษาให้ชัดเจนและละเอียดยิ่งขึ้นต่อไป

4. เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ขัดแย้งกับผลการวิจัยที่ผ่านมาอาจเป็นเพราะรูปแบบ วิธีการดำเนินการวิจัย และสภาพสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนภาษาพูด ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มประชากรครั้งนี้ แตกต่างจากการวิจัยที่ผ่านมาจึงควรทำการวิจัยซ้ำเพื่อหาข้อสรุป

5. ควรศึกษาโดยวิธีวิจัยแบบทดลอง โดยศึกษาถึงรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบของสภาพครอบครัว โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัว เพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ประเภท การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว การนับถือศาสนาของครอบครัว หากเป็นไปได้ควรใช้วิธีสังเกตปฏิกิริยาและพฤติกรรมร่วมด้วย

7. เนื่องจากเหตุผลของเวลาและงบประมาณอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากร เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง จังหวัดปัตตานี ข้อมูลที่ได้มาปรากฏว่า ค่าการกระจายของจำนวนเด็กนักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่าง ๆ มีการกระจายในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมกัน โดยพบว่ากลุ่มประชากรที่ครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำมีค่าถึงร้อยละ 81.6 ซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลไม่สมบูรณ์และไม่เที่ยงตรงได้ ดังนั้นหากผู้สนใจต้องการศึกษาในเรื่องนี้ ควรเลือกกลุ่มประชากรที่มีการกระจายตามตัวแปรที่ศึกษาในสัดส่วนที่เหมาะสมกว่าการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. คณะสังคมศาสตร์. อิทธิพลของสถาบันทางสังคมที่มีต่อ
การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยพุทธและไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2520.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทาง
การเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา. ม.ป.ท., 2523.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. เครื่องชี้ภาวะสังคมของ
ประเทศไทย พ.ศ. 2529 (Social Indicators : Thailand 1986). กรุงเทพฯ :
ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2530.
- จิราดา จิตโสภักดิ์, "เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะและภูมิหลังต่างกัน" (วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529)
- ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน. การอ่านและพิจารณาหนังสือ. กรุงเทพมหานคร : สมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2523.
- ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน. จิตวิทยาการอ่าน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2525.
- ทิพย์พร จิตวารินทร์, "การปรับตัวของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
ประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530).
- พนัส หันนาดิษฐ์. การศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- มานพ จิตต์ภูษา และคนอื่น ๆ. การศึกษาผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีและ
พลังงานในการพัฒนาหมู่บ้านชนบทภาคใต้. บัณฑิตานิ
: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2529.
- มาเรียม นิลพันธุ์, "อิทธิพลของค่าแวดล้อมและการทบทวนที่มีต่อการอ่านคำใหม่ของนักเรียน
ที่พูดภาษาแตกต่างกัน" (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2529)

- รัฐจวน อีทรก่าแหง และคนอื่น ๆ. การอ่านและการพิจารณาหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2521.
- วลัยพร อาทิตย์เที่ยง, "การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีภูมิหลังต่างกัน" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529).
- สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์. หลักการอ่าน. กรุงเทพมหานคร :
เมติคัลมีเดีย, 2531.
- สมาน กำเนิด, "การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก" (ปริญญา
นิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2520).
- สัมพันธ์ มีวงศ์อุโฆษ. สยามอลลมานนค 2531-2532. กรุงเทพมหานคร : สยามบรรณ,
2532.
- สหัทยา ชินสมบูรณ์, "อิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่านของเด็กนักเรียนชั้น
ประถมปีที่ 4 โรงเรียนสายน้ำทิพย์" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528).
- สุนทร มีพร้อม, "วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับชนะการประกวด" (ปริญญา
นิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522).
- สุรเดช ปนาทกุล, "ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ของ
นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชา
วิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).
- อัมพร สุขเกษม. การอ่านหนังสือ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
2530.
- Balwin, A.L., "Socialization and the Parent-Child Relationship,"
Child Development, 19 (November 1948), 127-136.

- Drews, E. and Teahan, J., "Parental Attitudes and Academic Achievement," **Journal of Clinical Psychology**, 13 (1957), 328-332.
- Haves, Waland J., "The Family and Education," **Encyclopedia of Education Research**. New York : Macmillan, 1968.
- Sears, Robert R. and others. **Pattern of Child Reading**. New York : Roe & Peterson Company, 1957.